

Радоје Андрић

**СТАРО
КРЕМАНСКО ПРОРОЧАНСТВО**

БЕОГРАД, 2018.

Радоје Андрић

**СТАРО
КРЕМАНСКО
ПРОРОЧАНСТВО**

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

Плећа Милоша и Митра Тарабића, синонима Креманског пророчанства, који су живели, прорицали и умрли у 19. веку, притискају године, деценије, па и нови миленијум, а једнако се, и дан-данас, очекује да двојица неуких и неписмених сељака одговоре на свако питање на које нема одговора!

Упркос развоју науке и технологије, које су непојмљиво напредовале у односу на време у којем су живели Милош и Митар, од њих се очекује да разумеју и тумаче све што је било... Али и шта ће бити сутра!

Шта је Милош (1809-1854) видео, а није нам рекао или нисмо разумели, пре 164 године, колико има од када је умро?

Шта нисмо разумели и шта још под земљом ћути, од када је Митар (1829-1889) умро, пре пуних 129 година?

Где су ти староставни рукописи Креманског пророчанства, из пера проте Захарија Захарића (1834-1918), Тарабића кума, који је умро пре тачно 100 година?

У неком тајанственом скровишту, личном или државном архиву? Ћуте негде, на некој полици, у неком подруму, на тавану, или у неком сефу?

Каква год да је судбина тих рукописа, на које се сви позивају, а нико их није јавно показао, ако их је било и ако их има, надживело их је "живо Креманско пророчанство": оно које је и данас присутно, потврђивано или оспоравано, али присутно као саставни део српског бића!

– Шта кажу Тарабићи?

Има ли у њиховом пророчанству нешто о птичјем грипу? Причали су они о некаквоме "великом белају", болештинама које ће завладати! Шта кажу о отимању Косова? О мигрантима из Сирије?

Има ту нешто!

Сваког “српског судњег дана” у последњих сто и више година, о катастрофама и ратовима, о династичким и политичким борбама, увек се изнова поставља једно те исто питање: “А, шта кажу Тарабићи?”. И готово увек, оваква питања прате и одговори оних који питају – ако не одређенији, онда бар: “Има ту нешто...”

Шта, тачно, “има” и шта се зна о Креманском пророчанству? Колико је темељно или крхко то знање? О његовој моћи и утицају зна се више него о чињеницама које га, ипак, прате, јавности познате или не, скривене или јавне, заборављене или још недоступне.

Знамо све што су прорекли до данас. Али, шта ће бити сутра?

Али, да ли знамо и да ли смо препознали све што су прорекли кремански видовњаци, питање је велико колико и њихово пророчанство.

И увећава се свакога дана, од друге половине 20. века, од када је Србија престала да буде краљевина и постала република. Од када су пророчка виђења међудинастичких борби у краљевини и замениле политичке борбе за власт и превласт у новоствореној републици.

Овог другог дела, Креманског пророчанства у социјалистичкој Југославији и Републици Србији, сви смо, мање-више, савремени сведоци: мноштво његових верзија, са невероватним обртима и превратима у садржају, бацило је у сенку и благи заборав оно предратно Креманско пророчанство.

Старо Креманско пророчанство.

Имамо ли данас право да од Тарабића захтевамо и одговоре на питања из трећег миленијума човечанства, а да нисмо у потпуности проучили и протумачили ни оно што су изговорили ни за век у којем су живели?

У овој књизи бавићемо се старим Креманским пророчанством. Оним које је изворно за сва данашња “креманска пророчанства”, а које је публикувано у новинама и књигама од 1902. године (од када датира први познати и сачувани штампани траг Креманског пророчанства), до 1939/40 године, када је књига “Тајанствене појаве у нашем народу – Креманско пророчанство” др Радована Н. Казимировића, штампана као последња књига са овим

пророчанством – пред избијање Другог светског рата, чији је исход пореметио све што је до тада важило...

Осим Казимировића, Креманским пророчанством бавио се у својим књигама и Чедомиљ Мијатовић (1842-1932). У две своје књиге, објављене у Лондону на енглеском језику: 1906. ("Једна краљевска трагедија") и 1916. ("Мемоари једног балканског дипломате"), он пише о Креманском пророчанству са позиција професора политичке економије, министра финансија (у више наврата), секретара кнеза Милана, министра иностраних дела.

Како су и зашто она два неписмена и неука сељака, Милош и Митар Тарабић, завредила онакву и онолику пажњу два велика и угледна српска интелектуалца, какви су били Мијатовић и Казимировић?

Како су и зашто две династије, Обреновића и Карађорђевића, стрепеле и дрхтале од речи два убога човека, који нису видели више света од Кремана и Ужица, а који су у колибама подно Таре бистрили судбину читавог света?

И данас, да их питамо, да су живи Милош и Митар, одговорили би:

"Тако им је казато!"

Р. А.

КРЕМАНСКИ ЛАВИРИНТ

Ни дан-данас не зна се шта је мит, шта легенда, шта је и коме рекао прота Захарије Захарић, шта су дописали, а шта избрисали “тумачи лика и дела Милоша и Митра Тарабића”.

Има ли томе краја?

Можда се он налази на самом почетку, у 1902. години, када су први пут и у тадашњој штампи отворена “велика врата” креманског лавиринта...

Већ на самом улазу у тај лавиринт, двојица ондашњих утицајних и угледних људи, сваки на свој начин и у својој професији, новинар и публициста Пера Тодоровић (1852-1907), и министар, књижевник, дипломата Чедомиљ Мијатовић, постарали су се за “градњу” прва два “ходника” у том лавиринту.

Пишући на исту тему “једног пророчанства”, 1902. године, у “Малим новинама” (Тодоровић, па Мијатовић), затим у две књиге штампане у Лондону (само Мијатовић), 1906. и 1917. године, ова два аутора – ауторство над “Једним пророчанством” – галантно су препустили један другом.

“Ово пророчанство је повод једном нашем државнику и књижевнику (Чедомиљу Мијатовићу, нап. Р. А.), који је о томе написао један красан историјски роман који ћемо за који дан почети да доносимо у нашем подлиску”... – објавио је Тодоровић, 30. априла 1902. године.

Иако је, 9. маја 1902. године, у истим новинама, Чедомиљ Мијатовић демантовао један део Тодоровићевог писања, није и онај којим се тврди да је он, Мијатовић, о пророчанству “написао један красан историјски роман...”

“Мале новине” су, 1902. и 1903. године, објавиле више од 300 наставака “романа о пророчанству”...

Три године касније, у својој књизи “Једна краљевска трагедија”, објављеној у Лондону 1906. године, Чедомиљ Мијатовић

пише: "...Око годину дана пре катастрофе (убиства краља Александра и краљице Драге, нап. Р. А.), 29. маја 1903. године, пријатељ краља Александра, г. Пера Тодоровић, у својим "Малим новинама", почео је да објављује серијал истоименог романа који је сам написао, а коме је дао наслов "Једно пророчанство"...

Да ли је причу о "једном пророчанству" започео Пера Тодоровић или Чедомиљ Мијатовић? Или је она њихово заједничко дело?

Тодоровићеви текстови на тему пророчанства и данас су, у архивима и библиотекама, доступни свим истраживачима којима је до њих стало.

Мијатовићева књига "Једна краљевска трагедија" објављена је 1906. године у Лондону, на енглеском, и никада није преведена на српски. У неким од библиографија његових радова чак се и не наводи, што говори да се за њено постојање и садржај у Мијатовићевој отаџбини данас углавном не зна.

У овој књизи објављујемо превод два поглавља "Једне краљевске трагедије", која се тичу "проречене смрти краља Александра Обреновића и краљице Драге".

Да се не остави места мистици: књига је пронађена у једној лондонској антикварници, уз помоћ интернета.

Креманско пророчанство датира од 1868. године, када је у Ужицу један сељак из Кремана (његов идентитет ниједан од истраживача Креманског пророчанства није поуздано доказао) "видео" убиство кнеза Михаила Обреновића. О томе постоје "накнадни докази", али не и коначни и данас проверљив у виду "белешки и записника са полицијских саслушања" тог сељака, чије су постојање многи савременици потврђивали. Али, не само да ти записници нису никада пронађени и званично обелодањени, него немамо ниједну изјаву оних "који су за записнике знали" да су записнике и видели својим очима.

До краја 19. века нема писаних трагова о Креманском пророчанству. С првим годинама 20. века ово се пророчанство почиње појављивати у штампи, а оно што је 29. маја 1903. године објављено у београдском "Огледалу", из пера новинара и издавача Пера Тодоровића, означило је увођење Креманског пророчанства у Србију.

Шта је претходило објављивању његовог текста насловљеног са “Црно пророчанство”?

Претходила је једна од највећих, али не и једина трагедија српских владара: у ноћи између 28. и 29. маја 1903. године, у Београду су, у 5,30 часова ујутру, убијени краљ Александар Обреновић и краљица Драга.

Истог дана, 29. маја 1903. године, Пера Тодоровић у “Огледалу” пише “како је то убиство било предсказано”.